

FAKTA

Kristian Kristiansen

YRKE Professor i arkeologi.

BAKGRUND Verksam vid Göteborgs universitet sedan 1994. Innan dess chef för den arkeologiska avdelningen vid Danmarks motsvarighet till Riksantikvarieämbetet.

AKTUELL Föreståndare för nya centrum-bildningen Centrum för kritiska kulturarvsstudier vid Göteborgs universitet.

Kristian Kristiansen är föreståndare för Centrum för kritiska kulturarvsstudier vid Göteborgs universitet.

CHRISTIAN AHLSSKOG

”Kulturarvet har en mörk sida och en ljus sida”

I ett nytt tvärvetenskapligt centrum ska Kristian Kristiansen kritiskt granska hur vårt kulturarv utnyttjas i dagens samhälle.

Kristian Kristiansens mobiltelefon avbryter honom flera gånger under vårt samtal och utanför arbetsrummet väntar en amerikansk gästforskare som ska tas om hand. Vi är på besök hos en forskare som har mycket på gång, det är uppenbart.

Det råder heller ingen brist på engagemang när Kristiansen berättar om den nystartade centrubildningen för kritiska kulturarvsstudier, eller sin egen forskning

om rörlighet och migration i förhistorisk tid. Ett och annat danskt kraftuttryck undslipper honom också. Det första han får förklara är vad en centrubildning är.

– Det är ett sätt att föra samman olika fakulteter och discipliner inom universitetet som inte annars arbetar så tätt ihop. I vårt fall rör det sig om antropologi, globala studier, kulturvård, konst, historia, arkeologi, litteratur och religion.

Månadens intervju

Universitetet i Göteborg har gett oss pengar för att starta ett forskningscentrum om kulturarv i en tid av globala utmaningar.

Vad betyder kulturarv? Och vad är kritiska kulturarvsstudier?

– Det man vanligen menar med kulturarv är det som det finns lagstiftning omkring, alla våra ruiner, gravfält och andra fornminnen till exempel. Vi har också myndigheter som tar hand om dem, som exempelvis Riksantikvarieämbetet.

– Men egentligen är kulturarv allt som vi, även som individer, →

→ bestämmer är viktigt att bevara för vår historia och identitet. Man kan säga att kulturarv innebär att vi återanvänder det förgångna för att skapa vår nutid och vår framtid. Det kan vara byggnader, föremål eller traditioner, bara för att ta några exempel. Och med den globalisering vi genomgått de senaste åren är frågan aktuellare än någonsin. Kulturarvet har blivit en arena för olika strider. Alla gör anspråk på vårt kulturarv men med helt olika syften. Och det är där vi forskare kommer in, för att kritiskt granska vad som händer.

Kan du ge några exempel på hur man sett på sitt kulturarv?

– Vi kan titta på Europa och Sverige efter andra världskriget. Stora delar av Europa var sönderbombat. I många länder valde man att återuppbygga enligt gamla ritningar – som till exempel i Warszawa i Polen. Polackerna gjorde så därför att de ansåg att historien i form av det materiella kulturarvet, till exempel byggnader, var viktig.

– I Sverige byggde man under samma tid välfärdssamhället. Då rev man i stället mycket av det historiska. Då uppstod en motreaktion, för människor ville ha kvar sin historia och sin identitet. Det ledde till att väldigt många människor började intressera sig för sin lokalhistoria; det bildades lokalhistoriska föreningar överallt på 1970-talet. Även

hembygdsföreningarna blev väldigt aktiva och växte till Sveriges största folkrörelse. Men det officiella Sverige ville helst inte ha med dem att göra, för man ansåg att historien började med folkhemmet. Som dansk tycker jag att man är dålig på att tala om sin historia i Sverige!

– På 1980- och 1990-talet kom sedan kulturturismen. Nu fanns det plötsligt pengar att hämta ur kultur-

”Alla gör anspråk på vårt kulturarv men med helt olika syften.”

Hembygdsföreningar har varit ett sätt att bevara kulturarv även när det varit politiskt omodernt. Här midsommar-dans vid Karlskoga hembygdsgrd 2009.

arvet, så nu blev det intressant av den anledningen. Man började uppdatera de historiska minnena, visa upp dem på nya sätt och skapa bekvämligheter för publiken. Kulturarvet blev något som går att sälja.

Vad händer just nu med vårt kulturarv?

– I den enorma urbanisering vi just nu genomgår pågår en kamp om vad som ska bevaras och vad

som ska rivas: vad som ska hända med parker etcetera. Det är egentligen en kamp om hur viktig historien är. Ett exem-

pel är Gamlestan här i Göteborg, där har man haft stora utgrävningar och funnit Göteborgs äldsta bebyggelse, Nya Lödöse, från 1500-talet. Där ska man nu uppföra en helt ny stadsdel. Kan vi ta något av 1500- och 1600-talens historia med oss in i den moderna staden? Kan vi ge Gamlestan en egen identitet i framtiden?

– Det som blivit allt mer aktuellt

under de sista tio–femton åren är globaliseringen och den rädsla den har medfört hos många människor. De är rädda att bli överkörda av migranter, av det internationella kapitalet eller vad de nu hänvisar till. Nynationalister av olika slag gör anspråk på kulturarvet, men det gör även multikulturalisterna.

Kulturarv går alltså att använda för många olika syften?

– Ja, jag brukar säga att kulturarvet i dag har många ansikten. Det har en mörk sida och en ljus sida. Det kan användas både till att stänga folk ute genom att man säger att »det här är för oss, och du är ingen del av oss«. Det går också att använda inkluderande genom att vilja att vi tillsammans bygger ett nytt kulturarv.

Politiker och olika rörelser har alltid knutit an till kulturarv, medvetet eller omedvetet. Jag brukar uttrycka det som att historien och det förgångna i dag invaderar vårt samhälle, och alla slåss om att använda det för sina syften. Därför måste vi bedriva kritisk forskning runt hur man använder kulturarv. PH

CHRISTIAN AHLKOG